

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стран. земље годишње 6 круна 50 пот. Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22. Дониоси шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-контто 12008.

Једно озбиљно питање.

I

Тиче се непосредно опстанка учитељских нам школа у Угарској, а посредно и опстанка вероисповедних нам основних школа. Пољубан је опстанак и једних и других услед заплета већ од неколико година амо, због оспособљавања учитељских кандидата из мађарског језика. Познате нам су изјаве, молбе и договори Стев. Бенина и другова који су у својој недоумици безуспешне кораке чинили.

И концем ове школске године изнесено је у јавности колико учитељских и учитељских кандидата не задовољише законском захтеву у погледу знања у мађарском језику, те им државно надзорништво не потписа оспособљења. Но није доста само набројати цифрама колико их је несретних већ се ваља озбиљно позабавити том стварју. То није више унутарња ствар само професорског збора и школског савета, већ општа ствар о којој ваља сви да размислимо и лека јој нађемо.

Као оно по свима школама, тако исто и у учитељској школи оцењује се успех у мађарском језику не само са тога гледишта, има ли дотичан ученик у власти дотичан језик, већ и како је сварио наставно градиво. Према томе, ако неко и погрешно говори мађарски, а бепе вредан кроз све 4 године дана, професор га не сме срушити, јер би се огрешио о своју савест и о уобичајено правило оцењивања. Дође ли ствар до потписивања оспособљења таквом ученику државни надзорник неће да потпише, јер не влада потпуно језиком. Вероисповедно испитно поверенство прогласи дотичног за оспособљеног учитеља, а државни надзорник ускраћивањем свога потписа уништује све то и у скраћује му право компетовања на учитељска места.

Да видимо шта вели државни закон у погледу знања мађарског језика. Законски чланак XVIII. од 1879. год. у своме 2. §. изрично вели: почев од 30 јуна 1882. год. не може се оспособити нико за народног

учитеља, нити се може изабрати било за сталног а било за помоћног учитеља онај, који нема у власти мађарски језик усмено и писмено толико, да обрађивати може тај наставни језик у основној школи. Слово закона изрично захтева, дакле, то, да се мађарски језик толико има у власти како би се у основној школи успешно предавати могао. Толико знања и умења пак у мађарском језику може и треба да даде наша учитељска школа сваком учитељском кандидату.

После горње поставке шта је, дакле, узрок, да се ових потоњих година, а понаособ ове школске године толиким не потписа оспособљења? — Да до узрока дођемо, погледајмо овогодишњи успех, односно неуспех. На овогодишњем оспособљењу не добише потписа државног повереника њих 4 мушка и 11 женских учитељских кандидата и то не добише сви они, који су свршили српску гимназију, или српску вишу девојачку школу, а не мађарску. Из овога следи то, да није заслуга дотичних наставника, што је осталима потписано, јер по мњењу државног повереника не сте копе то знање у мађарском језику у учитељској школи, већ још предспремом Овај закључак нам се намеће знајући, да се државни повереник после оспособљења распитивао и на основу званичних података бележи сваког појединог и сваку поједину шта су и где су претходно свршили. У овоме лежи главно тежиште целе ствари и у истраживању узрока пођимо одатле.

Државни повереник је, дакле тога уверења, да наше учитељске школе према садашњем стању нису у власти оспособити своје ученике у току 4 године у мађарском језику. Шта више, није задовољан ни успехом т. ј. знањем оних, који долазе из српских нам предспремних школа. Па шта је узрок томе? Да ли несавестност наставника тих предспремних, или учитељских школа? Да ли неспретан наставни план и метод и једних и других? Или је можда узрок претеран захтев државног повереника?

У савестност наставничког рада посумњати се не сме. Шта више, сваки им мора признати способност и марљивост у раду им. То им признаје наша виша школска власт; то им признаје и само државно надзорништво, а то им признање одати мора и сваки појединац, који им рад поближе познаје. Но сви ти наставници признати морају, да у свима нашим школама, почев од основне школе, па до учитељских школа, наставни план, а по томе и методичка обрада особито баш у погледу мађарског језика не вреди „ни по луле дувана“. Немамо никаквог срећеног градива шта да се управо сврши, а немамо ни одређеног наставног начела, како да се обрађује то наставно градиво. Особито у учитељској школи, као све остале предмете, тако и мађарски језик обрађује сваки на своју браву и по својој увиђавности. Има додуже неког наставног плана али је тај план, по признању самих састављача, скројен онако преко колена.

На целоме свету сачињава наставни план највиша школска власт иницијативом самих наставника дотичних школа. Са наставним планом наших основних школа то се и учинило путем стручне анкете, али осим наставног плана баш у мађарском језику. Што се изоставила градња мађарског језика, а задржала стара основа, брани се поступак тиме, што је досадашњи наставни план на знање увео главом сам министар просвете, а нема се уздања, да би то учинио и са једним новим. Добро, узмимо да је основан разлог; али се тек сме распоређивати то одобрено градиво према цели и методичким захтевима дотичне наставе; или, тек се могу изготвити удбеници и на основу тог досадашњег наставног плана!... Гледе више девојачке и учитељске школе пак не постоји горњи разлог, те би се бар ту могло, а већ и требало приступити градњи новог наставног плана. Шта више, из разлога, што је целучењу мађарског језика у нашим школама више практичне, а не научне природе, јер се изискива, да нам ученици дотичан језик присвоје а не да га ли изучавају, као ре-

ПОДЛИСТАК.

ПИСМА С ПУТА.

ХII У Пироту.

— Мир! Дневник! — Ден! — Пошча-а-а!
— Топла-баница! (гибаница са сиром и месом).
— Чаја топла!
— Тазе симит! Итд.

И таква дерњава дерлади и одраслих људи разлеже се око вас по софијским улицама а по најживљим местима, да вам то постане толико досадно, е зажелите, да се одатле уклоните и мира себи потражите. Уз то по „градинама“ и „бираријама“ (баптама и пивницама) разлежу се звуци разних инструмената и необично високог певања у народно одељу одевених свирача, те оно ујање од електричног трамваја, лупа од кола од фијакера — све то силувито утиче на ваше живце, да вам чисто олакша, падне неки терет са вас, кад се једном нађете на усамљеном месту у миру и тишини. Тако беше у вече, а на дан св. Илије устао сам, по обичају, рано, око 5 сах. изјутра те исплативши ноћиште — по 1-70 лева од кревета — прођох још по неке улице, па онда се на трамвајским колама упутих на железницу, камо води пут преко лепог „шареног моста“ (Шаренија Мост), где је на сваком онижем стубу по-

један велики бронзани лав. А још лепши је мост преко те исте Владајске реке крај Борисове Градине, што се зове „Орловски Мост“ а по орловима од бронзе, што су тамо понаместани на повишим стубовима. Мало даље од Шареног Моста у вароши, спазих гомилу људи, где носе у рукама заставе и нешто вичу, а иза њих иду свирачи у народном одељу те свирају. Иза свирача опет гомила од 20—30 њих, која бива све већа. То је демонстрација у славу бугарске навале на Грке, што вам је већ познато.

На станици затекох свог синоћњег познаника Србина, с којим проведох у пријатељском разговору све до поласка нам. Ни од њега не чух много похвалног о нашој браћи Бугарима, а он их баш добро познаје, јер живи међу њима већ више година.

Кад уђој у воз и оставих своје ствари, изиђем на платформу последњег вагона, те тако слободно посматрах сву околину бугарске престонице, која се све то више губила испред очију ми, заједно с Витошеком и Старом Планином, кад је воз јури пуном брзином својом по путу као свећа правом.

Око Софије је велика равница, а по тој равници простране њиве и на њивама још пуно крстина.

Од саме Софије до границе има неких

59 километара. А на том простору је пуно брда, брегова, стена и планина, као и страних долина и равница уз реку Нишаву, која и извире тамо око Цариброда, и даље уз пут, што води од Границе ка Софији. А по тим пољима су њиве с разном храном и поврћем, понајвише шеницом и кукурузом. И све је то прилично родило, те је народ како у Бугарској, тако и у Србији прилично задовољан овогодишњом жетвом уопште.

А између Драгољана и Цариброда протеже се Клисура тамо код извора Нишаве, која је слична унеколико Сињевачкој Клисури у Србији.

А кад се пројури та клисура, види се на десном вису царибродског поља војнички логор. Знак, да је близу граница.

Још 5—6 минута и ми смо у Цариброду, бугарском селу на српско-бугарској граници. У околини Цариброда су још градови: Трн, Брезник, Лом, Белограчак, Берковица, Самоков итд. У тим крајевима живи народ, за који Бугари тврде да су Бугари, и ако има доказа, да су то Срби.

Царибродска станица је прилично уређена и ту је заступник дирекције српске железнице. Испред станице протеже се подужи брег обрастао густом шумом, што даје станици и Цариброду романтичнији изглед, те тим и већу вредност.

цимо грчки и латински, услед тога би и сама новосадска гимназија слободно могла изменути дотичан свој наставни план те и методичку обраду.

Народне књижнице.

Хоћу да одговорим на неке замерке изнесене противу правила сомборске народне књижнице „Напредак“. Те замерке изнесене су у 152. бр. „Заставе“, и у једном приватном писму од Васе Царићевића студента у Бечу. Наранчић, као загревачки правник, овде заступа академско друштво „Бегуша“, а г. Царићевић „Зору“, оба ова друштва кренула су да живо раде на оснивању народних књижница, али, као што видим, не у споразуму и заједнички. Ја сам сматрао рад бившег „Синђелића“ а сада „Бегуша“ искључиво за територијум Хрватске и Славоније, а рад „Зоре“ за Угарску; т. ј. држао сам да су они сами међусобно поделили сферу рада. Но из чланка Наранчића видим да рад „Бегуша“ и „Зоре“, осим предмета, нема ничег другог заједничког. Према томе нека ми опрости Наранчић што не споменух и хвалевердни рад загревачког „Бегуша“, јер ја сам говорио о народним књижницама у Угарској, а ту сам мислио да је компетентан рад „Зоре“.

Зашто ја делим и разликујем рад око оснивања народних књижница у Хрватској и Славонији, од истог рада у Угарској? Због прилика. Јер сасвим су другачије прилике у Хрватској и Славонији, него у Угарској. Треба знати, да се нама овде у Угарској пречи свим могућим средствима оснивања и најневинијих друштава. Та ја сам у попутници јасно казао због чега су правила сомборске народне књижнице онакова а не другачија; и казао сам, да сам нисам са њима задовољан. Прочитајте само ту попутницу у 143. бр. „Заставе“! Овде ћу споменути и друге примере.

Оснивали смо српско омладинско коло у Сомбору. Правила су била тако скучена, да већ већма није се могло. Све што је сумњиво, и због чега их евентуално не би одобрили, све се изабацило; па и пак их нису одобрили. Кажу, да министарска наредба број тај и тај, дозвољава народностима само културно-хумана друштва да оснивају; друга не... А јасно је речено у правилима да је сврха друштву неговање културе међу омладином!... Дакле и поред тога, и поред толике јаке протекције горе — правила су враћена неодобрена...

Оснивали смо српску ратарску читаоницу у Сомбору, спремили смо правила, послали; и вратили нам натраг неодобрена. Знате зашто? Зато, што у Сомбору већ постоји једна српска читаоница и неколико мађарских касина, па није потребна још једна.

У једном бачком немачком селу (мислим у Хопцацима) скупљали се у кафани за једним столом грађани Немци и у друштву проводили се. Једном реше ови да сваког састанка прилажу извештај новчани прилог, и да са тим новцем награде они ђаци основне комуналне школе у месту, који најбоље напредују у немачком језику. Неко шапне ову ствар пештанским мађарским листовима, и ови донеше опширне чланке са бомбастим насловом „завера про-

тив мађарског језика“, и сви сложио захтеваше да се то асталско друштво растера...

Са оваким приликама морао сам рачунати и при оснивању народне књижнице „Напредак“. И за то сам јој дао фирму антиалкохолизма, што у ствари ништа није зло; зато сам је убио у плашт који неће да побуди сумњу у власника; зато сам скинуо сваки украс са тела њеног, да би том телу живот дали. Мени је било главно да се та правила потврде, јер се тиме пробио лед, пошто је ово прва потврђена народна књижница у Угарској. Сад можете браћо, дотеривати правила будућих народних књижница у Угарској како хоћете; ако не одобре та и таква, ова и овакова морају јер су једна већ одобрени.

Истина, ни у Хрватској и Славонији није било много боље по српска друштва али, хвала Богу, она мора што нас је тамо гушила, заморена је и дај Боже, да јој је скоро и крај?

Него, све је ово споредно. Људи, људи — то је најглавније! Могу бити правила најсавршенија; кад нема људи, — бадава је. Ја видим, док сам био у Сомбору моја народна књижница је и без правила лепо радила; а данас и поред правила слатко — спава...

Кад би до нас стајало, ја би био за то да ми и не правимо параде са правилима. У сваком селу може учитељ или свештеник бити правила, управа и све у народној књижници. Разуме се, ако је за тај посао. Ја имам, на пример, своју приватну библиотеку, сортирану за децу, одрасле; за оне који имају основе, и који немају. Једном речи: библиотека, у којој има хране за свакога. Ко сад мени може забранити да ја ту моју библиотеку не дајем на употребу својој деци у основној и пофторној школи, и њиховим родитељима? И ко може имати што против тога, ако ја од свакога, који моје књиге употребљава, узмем по 10 новчића месечно за језв књига, и за куповање нових? Или, зар се не може основати школска библиотека, па да опет исто ради као и народна? И тако постоје наредбе виших власти за оснивање школских књижница, сад нека и духовна власт нареди оснивање парохијских књижница, где нема наших школа, па смо избегли спречавање ових чисто културних установа наших.

Па онда још нешто. Наш свет чита, али велика већина не хасни од тога ништа, док не узмем па не тумачиш. Провео сам и овде, и уверио сам се да је тако. Одлазио сам у скупштине наших „побожних“ читао сам им и тумачио — сви су ме разумели и усхићавали, се. Дао сам им после да сами читају — па не вреди. Или да им ја сам тумачим, или један одређенији из њихове средине; дружиче не вреди. Заказати недељом и празником састанак у школи, па читати и тумачити — више вреди него најсавршенија јавна народна књижница. Управо, ја дружиче и не замисљам народну књижницу, већ с предавањем, читањем, тумачењем. Ми смо у Сомбору са оваким предавањима много постигли.

Но за све ово потребни су људи и опет људи. Нађимо и створимо њих, па бољих правила не требамо. Нек ово буде одговор Наранчићу и Царићевићу на њихове братске примедбе.

Београ 28 јула (10 августа) 1906.

Стеван Бенин
српски народни учитељ.

Политички преглед.

Царински рат између Србије и Аустро-Угарске. Дописник бечке „Нове Слободне Пресе“ изнео свој говор са српским министром председником Пашићем Пашић је на разна питања дописникова одговорио ово: Србија ће у трговачком уговору учинити Аустро-Угарској, као и другима повластица колико год може, а да не оштети своје интересе. Према Аустро-Угарској изићиће још више на сусрет, у нади да ће ова то исто учинити. На извесну робу, као на пример и на памук снизиће царину, али не у привременом већ дефинитивном трговачком уговору. — Истина да је тешко за српски извоз наћи други путева, но морају се наћи, ако буде потреба. — Србија жели најлепшу складност са Аустро-Угарском. Трговачки уговор запео је због царинске уније с Бугарском. Но та унија била је приватан споразум, која није штетила. Па ипак на жељу Аустро-Угарске запостављена је та унија трговачком уговору. Тада одједном поче Аустро-Угарска у преговоре да меша и топовско питање и наоружање. Да се то није десило, не би било никаквих тешкоћа и трговачки уговор био би већ

склопљен. — Србија не рачуна на помоћ са које друге стране. — Што се тиче вести о подмићивању, ту се Србија не треба да брине. Себе лично да брани држи испод достојанства. Жалостан је знак кад се иде ва тим да се част једног страног државника упрља, што нешто не испада по жељи. Србија у погледу набавке топова хоће себи да очува одрешене руке. Они који су протурали лажне вести, хтели би сад себе да одбране и често да своју заблуду признају, они бацају кривицу на артиљеријску комисију. У извештајима комисије није измењено ништа. Ту су потписи и могу се у свако доба видети. Пашић је на крају рекао, како се нада да ће се моћи изгладити тешкоће које постоје између обе ове суседне земље.

Бугари против Грка. И пади бугарски против Грка узимају све озбиљнији вид. Бугарска влада одржала је министарски савет и решила, да одлучно поступи против изгреда. Велики збор, који је сазван у Филипопољу против Грка, бугарска влада неће забранити, ал ће учинити све припреме, да осујети сваке изгреде. Опште је уверење, да ће после тог збора у Филипопољу, дипломатски односи између Бугарске и Грчке бити прекинути. Огорчење једних против других је велико.

Талијански краљ смера у Берлин. Из Берлина јављају, да је тамошњи талијански посланик генерал Ланца, отишао одономад укупатило Сан Пелегрино, где се састао са талијанским министром председником Титонијем. У вече се вратио на траг у Берлин. Држи се да је на том састанку било речи о томе, да талијански краљ са својом женом дође у Берлин на крштење, које ће бити у кући немачког наследника престола.

Састанак енглеског и немачког владара. Енглески „Тајмс“ вели, како се састанку немачког и енглеског владара не може приписивати никакав политички значај. Ни прилике у Русији још нису тако ве, да се мора помишљати на какову спољну акцију. А што је најглавније не да се замислити, да би се дао навести тако мудар и искусан дипломата, као што је краљ Едвард, да се умеша у руске ствари.

Берлински лист „Национал Цајтунг“, гуди међу тим посве друкче. У првом реду вели, како немачки народ нема доиста разлога, да одушевљено и радосно дочекује енглеског краља. Но при свем том треба да га дочека са поштовањем. За тим се наводи, како се састанку том приписује велики политички значај. Најглавнији разговор биће Русија. Посаветоваће се, шта би се дало све учинити у корист руског двора и досадашњег поретка.

Прилике у Русији. Најновије вести јављају, како револуционарни покрет узима све већа маха. Влада из дана у дан постаје све немоћнија. — Као по све поуздано узима се, да ће на јесен, чим се рана свезе, букнути велики сељачки покрет. А тек кад букне тај општи сељачки покрет, онда ће да настане прави хаос. И у војоци и међу радницима распламтиће се тада свом силом револуционаран покрет, и тада ће тек да овлада Русијом безвлашће и крвава револуција. Војска неће бити кадра да сељачке покрете угуши, а врло је могуће, да и овог пута неће хтети да пуца на своје родитеље, браћу, своју.

Хрватска и Славонија.

Питање језика на железницама.

У овим данима врућине, у мртвим данима новинарским, није чудо, да најчеш у новинама подгријавање старих вијести, које су давно се оладиле. Таке среће је и вијест о питању језика на железницама у Хрватској и Славонији. Тобожњу наредбу Кошуту о награђивању Мађара, који науче српски (хрватски) свезе су новине на меморандум равнатеља државних железница Ланга, којег је поднео Кошуту, а овај је изразио се, да ће ствар проучити и буде ли потреба, он ће рећи своју код прорачуна за годину 1907. Никакве дакле наредбе Кошут није издао, која би врјеђала нагодбени закон и која би једну незаконитост (која се огледа у постављању Мађара чиновника у Хрватској и Славонији) замјењивала другом незаконито-

сти, која иде за тим, да се прва незаконитост још више утврди тим, што би Мађари награђени за знање српског (хрватског) језика потиснули припаднике Троједнице, како изрично нагодбени закон назива припаднике Хрватске и Славоније, из жељезничке службе.

Опровргнуте вјести загребачких новина поново су подгријале неке пештанске новине, па чак и »Мађар-Орсаг« и опет стале тврдити да је Кошут издао наредбу о награђивању жељезничких чиновника Мађара за знање српског (хрватског) језика.

»Хрватска« је написала и уводни чланак на ту повреду закона. Тумачи § 47. нагодбе угарско-хрватске, по коме је пуштено широко поље повреди самог закона, као што је и учињено за прошлих 38 година у пракси. »Кошутова наредба — вели »Хрватска«, наравно да је доиста издата — меће овоме границу, не коордитивним налогом, него тим, што чиновнику дава неки доплатак, ако са Хрватима буде умно хрватски говорити. Давао да тијем закону није задовољено, али с релативног гледишта према пријашњој пракси иде Кошутова наредба у сусрет — не Хрватској као земљи, него Хрватима, који имају посла са жељезницом. И с обзиром на оно стање, које је првије било, не можемо казати, да ова наредба сипа уље у ватру«. Овај загребачки лист изводи да је, наравно у увјерењу да постоји Кошутова наредба, да би требала и друга наредба, која би припадницима Хрватске и Славоније омогућила намјештање на жељезницама у Угарској, т. ј. да се и они награде, који показују сипјех из мађарског језика.

Министар Кошут имаде прилике, да сазна расположење и схваћање овог питања у Хрватској и Славонији. А и то треба. Међу тим јавност је сад увјерена, да Кошут није издао у овом питању никакве наредбе. Ово питање ће још само подгријавати франковачка штампа, као што сад диже прашину и са мађарском заставом, те, како читамо у загребачким новинама, већ се за краљев рођен-дан организује франковачка фукара, да у мутној води рибу лови.

Шта није оправдано?..

Без сумње — није оправдана вест, која је потекла из учитељских кругова, у 155. броју (вечерње) »Заставе«. А ево зашто: Овојстрано учитељство наше, нема своје организације, какво има учитељство многих других народа и држава. Нашем учитељству се није хтела та благодат никад одобрити и ако се на њој живо радило. А томе су узрок познате наше прилике, или да речемо неприлике уопште, а школе, учитељства и просвете на посе. И ми имамо још за сад само две тековине своје — имамо српски учитељски конвикт и српску учитељску новчану задругу. Око њих смо се окупили, као добри родитељи око миле деце своје. Но те две установе наше, имају и свој посебни делокруг. Свака она држи посебне своје скупштине и решава предмете једино спадајуће у свом делокругу. Дакле и учитељи испуњени на скупштини учитељског конвикта, нису ни могли друго ништа решавати; већ једино оно, што на дневном реду беше. О београдском српском учитељском конгресу су најмање могли реч водити. Скупштина пак српске учитељске новчане задруге је одржана још пре два-три месеца. Дакле није и истина »да су учитељи, испуњени на скупштини, учитељске новчане задруге и учитељског конвикта«, било шта о београдској учитељској скупштини и српском учитељском конгресу решавали!.. Али, као и други пут што бива, на заједничком ручку поведе се реч о многим питањима, која су у јавности највише на дневном реду.

А овом приликом, како је за учитељство било најстојерније питање српска учитељска скупштина и конгрес у Београду, то је о томе највише и говорено. Многи присутни имадоше нарочите позиве од учитељског удружења из Србије, да на конгресу суделују са својим најближим радницима. Па таки нарочити позив је добио и наш главни референт г. Ђорђе Поповић. И то све дало је повода, да се рад међу њима и међу учитељима подели. И тако је референту допала реферата о ономе, на чега је он и најпозванији био. Да богме да је то могао реферисати и један учитељ. О томе нема сумње. Али кад учитељско удружење нарочито тражи и жели, да и наш

главни референт суделује било чим, ништа природније, него што је баш њему додељен: »Кратки реферат о стању основних школа у Угарској, Хрватској и Славонији«. Па коме ту у право треба дати сведоштво сиромаштва и какав се протест диже? Чему све то?.. Та све ово што се доковало, приватне је природе. Јер ми и тако не можемо без своје организације ништа под неким званичним карактером чинити. Али је главно да се и глас нашег учитељства тамо чује, па било под којим видом и било преко којих личности, само нека су људи од којих нам образ првенити неће и нека су од струке и гласа. И са тога становишта ти су учитељи пошли и даље, па ће двојица учитеља основних школа — један из Угарске а други из Троједнице поднети предлог: *О главним принципима у настави и о учитељском положају и раду... Па види те онда, да није оправдана она вест из учитељских кругова«*

Један учитељ

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. — 1. августа

Отварамо нову месечну претплату на »Заставу«. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јула истиче претплата, да изволе исту за време, за месец август обновити, како не би у штампању листа до прекидања дошло.

Учитељски конгрес у Београду.

Свесрпски учитељски конгрес биће, као што је јављено у овом листу, у Београду на Преображење о. г. Наши учитељи из Новог Сада и околине полазе на конгрес у суботу уочи Преображења, 5. (18.) августа железницом из Петроварадина града, која полази у 4 сата 35 минута изјутра. Учитељи из наших крајева имаће на конгресу четир своја референта и заједничка предлагача. Певачки збор наших учитеља суделоваће са две песме на концерту, који ће бити на Преображење у вече. За дочек наших учитеља учињене су припреме у Београду.

Украдени француски ратни планови.

Из Париза јављају: У виенценовској војној тврђави недавно су ушли у траг великој крађи. Истрагом се ушло у траг многим податцима који компромитију поједине војне и грађанске личности које виши положај заузимају, који не само да су присвојили ратне опреме, животне намирнице, него чак и драгоцене моделе и ратне планове. У Паризу је та вест велико узбуђење изазвала, и истрага се сад већ више не води као крађа, него као велеиздаја, противу особа које су у ту ствар уплетене.

Превара у име покојног престолонаследника Рудолфа.

Из Франкфурта јављају, да ће ускоро изрећи се пресуда неком Швабу и његовој жени, који су дошли на мисао, да на необичан начин почине превару. Они су причали, да је покојни престолонаследник Рудолф жив и да живи у Србији скривен. Даје како престолонаследник има око 3 и по милиона круна, који је рад да у немачки новац претвори. Напаша се један раденик, који је у ову причу поверовао и дао је тим варалицама око 7 хиљада марака да могу у Србију путовати и новац променити. Од новца су 4 хиљаде круна предали својим неким сукривцима, које до сада још није пошло за руком полицији да их похвата. — Види се да варалице и са најслупљим измишљотинама још увек налазе још глупљи свет, који им на лепак наилази.

Страјк кирајџија.

Као што у нашим крајевима кад вам се когод тужи на тешка времена, одмах од прве речи ће вам споменути велику порцију, па дације и други сијасет намета, тако ћете од Пештанца чути, кад вам се почне тужити, од прве речи ће вам се потужити на скупе станове у Будимпешти. Тако је сад у августу много поседника кућа опет повисило кирају својим станарима, услед чега су то постигли, да је учињен покрет да све кирајџије страјују и наставе се под ведрим небом. Тај страјк, коме равна у држави још није било, отпочео је у Гарајевој улици број 14. Газде од те куће неки Гутман и Хофштетер, повисили су кирају својим кирајџијама са 30 постотака. На то су све кирајџије, 42 на окупу, искипили се и решили да бојкотију газду. Сви хоће да откажу газди стан, а уједно да упозоре и друге кирајџије, да су се зато иселили што је газда повисио кирају. Кирајџије су о заједничком

трошку дали штампати објаве, у којима све то објављују раденичком свету. Сличан покрет је учињен и у ружиној улици, тако да је сад чак и социјално-демократска странка ставила се на чело тога покрета и сазвала сад за недељу јаван збор, на који се позивају пештански становници, да дођу и заузму становиште. На збору ће се претресати о скупоћи станова и животних намирница — а резолуцију ће по изасланицима поднети градоначалнику.

Социјал демократска странка износи, да су данас између свију европских вароши у Будимпешти најскупљи и најгори станови. Куће су већином у рукама спекуланата, а велики део је и на вересију саграђен уз велику камату; има и кајшишара, који по 30—40 кућа узимају под закуп и онда их поново издају појединим кирајџијама уз подигнуту станарину. У свом позиву вели да ће тражити да се порез на куће смањи, велика трошарина на животне намирнице сасвим укине, да варошки представници потпомогне зидање јевтине станова. Да се водоводи боље сprovedу и у станове изван вароши. У више европских вароши је установљена највише цена за стан са две собе. Сву кривицу за ту скупоћу свађују на државне и варошке власти и траже, да то питање власти у своје руке узму и постојају се за јевтине станове.

Нов управник позоришта.

Једва је, после толиких трзавица и то питање управника позоришта решено — али не код нас — него у Србији. За управника народног позоришта постављен је др. Никола Петровић, управник у пензији, а досадањи управник Јанковић и Грол, драматург, разрешени су тих дужности по својој молби (наравно услед опструкције). Јанковић је упућен на рад у министарство просвете, а Грол на своју редовну дужност у гимназију. За новог драматурга до сада још нико није постављен, пошто је Петровићем постављањем за управника, свакако ће повољно бити решено то питање управника. Истина он се није истакао на пољу књижевном — али је доказао да је био способан управник, јер под његовом управом је репертоар, каса и дисциплина — најбоље стојала а то га и најбоље препоручује.

Потрес земље.

Страни листови доносе вест да су брзојавно извештени из Рима, да је у прошлу недељу око једног сата после подне у Сан Рему, осетио јачи потрес земље, који је свега 2 секунда трајао. Становници се јако уплашили. Из Болдигхера и Колдиродија, такођер јављају да је и тамо осетио се потрес. Из Сент Мартон-Кате јављају: У уторак се ноћу око пола дванајест сати осетио потрес земље, који је трајао 25 секунда, који је од планине Матре па у северном правцу крећао се. На орманима се судови поизвртали два се димњака срушила, а у католичкој школи су попуцали зидови. После четврт сата земљотрес се поново осетио. Становништво се уплашило. Последњи пут је у ове крајеве био потрес земље год. 1867. који је велике штете починио.

Издат руски револуционар.

Руског револуционара Белезнова, који је од трговачке банке у Москви 300 хиљада рубаља покراо а за тим пребегао у Швајцарску, издала је ових дана швајцарска власт и у Фелдкирзену га предала аустријској жандармерији, која ће га спровести у Русију. Револуционарног дефранданта прате 2 жандарма. На салбуршкој станици, преко које је Белезнов путовао, учињене су велике припреме предострожности, јер је разглашено било да ће анархисте Белезнова на силу ослободити. Анархисте се међу тим нису појавиле.

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 15. августа 1906. Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке. Са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је продато у готовој роби:

Пшеница:

Потиска 350 мтц. 82 по 15-70.

Пештанске околине 450 мтц. 80 по 15-80.

(Све се цене разумевају за 3 месеца).

Раз 500 мтц. по 11-85.

Зоб 100 мтц. по 12-80 (каса).

З а к љ у ч и

Пшеница за октобар 1906. К. 7-41—7-42
" " април 1907. " 7-71—7-73
Раз за октобар 1906. " 6-20—6-21
Зоб за октобар 1906. " 6-43—6-44
Зоб за април 1907. " 6-63—6-64
Кукуруз за август 1906. " 6-14—6-15

АДВОКАТСКА КАНЦЕЛАРИЈА

дра Бранка Илића

налази се од 1. августа п. р.

у дунавској улици број 7.

(Радовановићева кућа) .1053. 1—3

ОК УШАЈТЕ
производе
**ВИДРИНЕ ТВОР-
НИЦЕ ХРАЊИВА**
■ У ПРАГУ VIII. I ■

Видрина житна кава.
Видрин зачин за чорбу.
Видрине чорбине кон-
зерве (најлепша
наквоћа).
Шумеће лимонадова
бонбоне: „Амбо“,
„Ленгер“, „Фран-
цуске“ и „Бене“.
„Бухтин“ додаток кола-
чима.
„Малинов грот“.

Облатне: карловарске, од масла
опецијалитет, десерт деликат,
малинови резни.

Скоро код свих трговаца!
Где не можете добити, тра-
жите ценовник директно од нас.

563 15-25

С т е ч а ј.

На упражњено учитељско место у орп. прав. вероисп. шесто разредној основној школи у Великом Гају овим се отвара стечај.

Са овим учитељским местом скопчана је ова плата: за редовну школу К 600, за повторну школу К 80, за писање при-бор К 10, у име станарине К 120 у име личног огрева К 20.

Дужности су одређене школ уредбом од год. 1872. и наредбама школских власти.

Молбенице ваља слати на месни школ-ски одбор у току од шест недеља рачуна-јући од првог уврштење овога стечаја у „Застави.“

Из седнице месног школског одбора, држане у Великом Гају 20. јула (2. авг.) 1906. год.

Живан Рајковић **Богољуб Петровић**
перовођа. 1014 3-3 председник.

О г л а с.

Симициница са биргузом и касапни-цом и цела кућа број 349 у главном со-каку преко пута поште у Срем Карлов-цима са 6 соба, два подрума, шталом, шупом за дрва, виноградом у дворишту око три мотике, издаје се под најам од 1. септембра по новом календару ове годи-не, те се тога ради наређује дражба за 6. (19.) август на Преображеније у 11 са-ти пре подне у старатељској писарни у гимназији у Карловцима.

Најамни услови могу се дознати у ку-раторској писарни у гимназији.

У Карловцима 6. августа (24. јула) 1906. године.

1011 3-3

И. Павловић.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Делиблату услед решења своје ванред-не скупштинске седнице од 20. јула т. г. уз одобрење славног епархијског админи-стративног одбора, расписује дражбу на мањак ради малања и позлате цркве изну-тра, за дан 6 (19.) августа т. г. т. ј. на Преображеније у 2 сата по подне.

Жаовписачки, молерски и позлатарски посао прорачунат је на 4561 кр.

Дражбоватељи полажу 10% вадјум као јамчевину.

Црквени одбор задржава себи свако право.

Предрачун може се видети све до дана дражбе код доле потписатога перовође.

Делиблато, 20. јула (2. августа) 1906. г.

Љубомир С. Ћосић **Петра Ивачковић**
перовођа. 999 3-3 председник.

С т е ч а ј.

На једно упражњено учитељско и јед-но учитељско место на ономесној српској вероисповедној школи овим се расписује стечај.

Плата учитељу је ово: основна плата К 840, за држање повторне школе К 80 кад је држао буде, (а држи је сваке дру-ге године) од погребца кад позван буде К 2, од парастоса К 1, паушал за писање потребе К 20, 2/3, ланца добре ораће земље, на коју учитељ сав терет сноси, четир хвата тврди дрва, стан по пропису с баштом, и петогодишњи доплатак. — За Желити би било да се и лично пријаве.

Плата учитељици је К 720, за држање повторне школе К 80, 1/3, ланца баште ван села, три хвата тврди дрва, стан по про-пису с баштом, паушала за писање по-требе К 20 и петогодишњи доплатак.

Дужности су школском уредбом про-писане.

Предавање у оним разредима, које им школски одбор буде доделио, а учитељица ће обавезана бити сву женску децу из обе школе у ручном раду обучавати, и цркву похађати.

Рек стечаја је 15. (28.) августа.

Из седнице месног школског одбора држане у Варјашу 23. јула (5. августа) 1906.

Ђура Лукин

1013 9-3

председник школ. одбора

Место за префекта

у конвикту.

У свештеничком конвикту у Ср. Кар-ловцима правно је место другог префекта. Покрај осталих префектских дужности има-ће префект да обучава и вежба питомце у разговору немачког и мађарског језика и у музици. Награда је потпуна исхрана у конвикту и месечно 60 круна за време школске године. Компетовати могу сврше-ни учитељски приправници, конзерватори-ста, филозофи, правници, који су за ово способни. Молбе до 28. августа о. г. по новом кал. послати в. преч. г **Јовану Јеремићу** проти у Ср. Карловцима.

1007 8-3

ГЛАВНИ ДЕПО ПРАВОГ

ШТАЈНБРУШКОГ ПИВА БУЛЕ БАУЕРА

НОВИ САД, Успенска улица бр. 5.

уповорава сваког, да се само код њега може добити у флашама 613 21-

— ПРАВО ШТАЈНБРУШКО ПИВО —
прве уг. деоничарске штајнбрушке пи-варе, као и

— ПРАВО БУДВАЈСКО ПИВО —
из светског познатог будвајског прастарог извора грађанске пиваре, која је 1795. г у Будвајсу основана. Право штајн-брушко, као и право будвајско пиво, познате се не само по вигнети (цедуљи на флаши) него нарочито по запушачу на коме се налази жиг: Bauer Gyula.

СУБОТИЧКА

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА

Д. Д.

У СУБОТИЦИ

(преко пута железничке станице)

прима улоге на приплод и изда-је зајмове уз врло повољне у-словне.

627 10-33

УЧЕНИЦЕ

из бољих кућа за идућу школску годину прима једна угледна породица на стан и препитање.

У кући се говори перфектно немачки и мађарски, а стоји и клавир ученицама на расположењу.

Ближа дознати код администрације „Заставе“.

978 8-3

Од септембра почевши

даваћу у Будимпешти за девојке и младе људе лично или преко п. с. ма наставу за темељно изуча-вање књиговодства. Ма да мој 45-годишњи рад у близини и даљини ужива заслужено поверење, то ипак при почетк. учења само један незнатан део наплате тражим, а остали се део при довршеном успешном испиту на будимпештанским или бечким трговачким школама исплаћује. Писмени одговор, кад се приложи поштанска марка. Течај траје према свјашњу дотичног ученица 6, а може и само три месеца.

Проф. **Ј. МОГАН**

1036 2-6

Budapest, Damjanics u. 30.

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Ђоке М. Марића син

У РУМИ

потребује млађег гвожђарског по-моћника и једног шегрта.

Ступити могу одма.

1049 1-3

17298. szám.

Kig. 1906.

Árlejtési hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa a Limán-mocsár és a mellette fekvő mélyedések feltöltésére úgy a f. évben, mint a jövő évben december hó végéig szükséges földművelésnek nyilvános árlejtés útján leendő biztosítá-sára f. évi augusztus hó 19-én azaz vasárnap délelőtti 10 órakor írásbeli zárt ajánlati ver-senyttárgyalást fog megtartani.

Felhívtnak a pályázni szándékozók, mi-szerint írásbeli zárt ajánlataikat 200 korona bántéppénzzel avagy óvadékképes értékpapírral ellátva a jelzett időpontig annál is inkábbb-nyujtsák be, minthogy később benyújtott aján-latok figyelembe nem fognak vétetni.

Az árlejtési feltételek a városi mérnöki hivatalban illetőleg a 32. sz. a. irodában be-tekintethetők.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa 1906. évi augusztus hó 12-én

1050 1-1

SZALAY

kir. tanácsos, polgármester.

ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ЖЕНСКЕ ДЕПОТЕ

најбоље је средство свуда омиљена и светског гласа

КОРНЕЛИЈА ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ

Ова помада је извештно средство против пеге на лицу и рукама, митесера, бубуљица и т. д., а уз то је нешкодљива и хемијски чиста.

ЦЕНА:

малој тегли са упутством 1 круна
великој тегли са упутством 2 круне.

Корнелија сапун 1 комад 1 круна. Може се добити код произвођача:

Апотека код „Круне“ **МИЛЕТЕ ЛЕСКОВЦА**

у Ст. Врбасу (O Verbász. Bácska).

604 18-

Може се добити и у Новом Саду у дрогерији г. Оскара Клајна.